

על מאבקי כח במרכזי שלטון
 שיעורו של ר' ליבטאג
 מ. נבון

"Is Google Making Us Stupid?", Nicholas Carr, Atlantic Monthly

Once I was a scuba diver in the sea of words. Now I zip along the surface like a guy on a Jet Ski.

במדבר פרק טז

(א) וַיִּקַּח קָרַח בֶּן יִצְהָר בֶּן קֵהָת בֶּן לֹוִי וְדָתָן וְאַבְיָהִים בְּנֵי אֱלִיאָב וְאוּן בֶּן פִּלֵּת בְּנֵי רְאוּבֵן:

רש"י - - לקח את עצמו לצד אחד להיות נחלק מתוך העדה...

רשב"ם - ויקח קרח - ...אנשים הרבה...

אבן עזרא - ויקח קרח אנשים... ויאמר ר' יונה, כי פירוש לקח - לקום על משה:

רמב"ן - ... שלקח עצה בלבו לעשות מה שספר

רבינו בחיי - וע"ד הפשט: "ויקח קרח", באור "ויקח" החזיק במחלוקתו ...

~ כולם יחד נגד משה ~

(ב) וַיִּקְמוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וְאֲנָשִׁים מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל חֲמִשִּׁים וּמְאַתָּים נְשִׂאֵי עֵדָה קְרָאִי מוֹעֵד אֲנָשֵׁי שֵׁם: (ג) וַיִּקְהָלוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אֶהֱרֹן וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם רַב לָכֶם כִּי כָל הָעֵדָה פָּלֶם קְדָשִׁים וּבְתוֹכְכֶם יִקְנֹק וּיִמְדוּעַ תִּתְנַשְּׂאוּ עַל קֵהָל יִקְנֹק:

~ הגדרת נסיון הקטורת ~

(ד) וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּפֹּל עַל פָּנָיו: (ה) וַיְדַבֵּר אֶל קָרַח וְאֶל כָּל עֵדָתוֹ לֵאמֹר בִּקֶּר וַיִּדַע יִקְנֹק אֶת אֲשֶׁר לוֹ וְאֶת הַקְּדוֹשׁ וְהַקְּרִיב אֵלָיו וְאֶת אֲשֶׁר יִבְחַר בּוֹ יִקְרִיב אֵלָיו: (ו) זֹאת עָשׂוּ קַחוּ לָכֶם מַחְתּוֹת קָרַח וְכָל עֵדָתוֹ: (ז) וּתְנִי בָהֶן אֵשׁ וְשִׂימוּ עֲלֵיהֶן קִטְרֹת לִפְנֵי יִקְנֹק [באוהל מועד] מִחֶר וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר יִבְחַר יִקְנֹק הוּא הַקְּדוֹשׁ רַב לָכֶם בְּנֵי לֹוִי:

~ תוכחה נגד בני לוי ~

(ח) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל קָרַח שְׁמַעוּ נָא בְּנֵי לֹוִי: (ט) הַמַּעַט מִכֶּם כִּי הִבְדִּיל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֶתְכֶם מֵעֵדָת יִשְׂרָאֵל לְהַקְרִיב אֶתְכֶם אֵלָיו לַעֲבֹד אֶת עֲבֹדַת מִשְׁכַּן יִקְנֹק וְלַעֲמֹד לִפְנֵי הָעֵדָה לְשִׁרְתָּם: (י) וַיִּקְרַב אֶתְּךָ וְאֶת כָּל אַחֶיךָ בְּנֵי לֹוִי אֶתְּךָ וּבִקְשָׁתֶם גַּם פְּהִנָּה: (יא) לָכֵן אֶתְּךָ וְכָל עֵדָתְךָ הַנִּעַדִים עַל יִקְנֹק וְאֶהֱרֹן מִה הוּא כִּי <תלונו> תְּלִינוּ עֲלָיו:

~ קבוצה שניה ~

(יב) וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לְקַרְא לְדָתָן וְלְאַבְיָהִים בְּנֵי אֱלִיאָב וַיֹּאמְרוּ לֹא נַעֲלָה: (יג) הַמַּעַט כִּי הִעֲלִיתֵנוּ מֵאֶרֶץ זָבַת חֶלֶב וּדְבַשׁ לְהַמִּיתֵנוּ בְּמִדְבָּר כִּי תִשְׁתַּרְרַר עֲלֵינוּ גַם הַשִּׁתְּרָר: (יד) אָף לֹא אֵל אֶרֶץ זָבַת חֶלֶב וּדְבַשׁ הִבִּיאֵתָנוּ וְתַתֵּן לָנוּ נַחֲלַת שָׂדֶה וְכָרֶם הַעֵינֵי הָאֲנָשִׁים הַהֵם תִּנְקֶר לֹא נַעֲלָה: (טו) וַיִּחַר לְמֹשֶׁה מְאֹד וַיֹּאמֶר אֶל יִקְנֹק אֵל תִּפְּן אֶל מִנְחֹתֶם לֹא חֲמוּר אֶחָד מֵהֶם נִשְׁאַתִּי וְלֹא הִרְעִיתִי אֶת אֶחָד מֵהֶם:

~ חזרה לקבוצה ראשונה: נסיון הקטורת ~

(טז) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל קָרַח אֶתְּךָ וְכָל עֵדָתְךָ הֵיוּ לִפְנֵי יִקְנֹק אֶתְּךָ וְהֵם וְאֶהֱרֹן מִחֶר: (יז) וְקַחוּ אִישׁ מַחְתּוֹת וְנִתְתֶם עֲלֵיהֶם קִטְרֹת וְהַקְרַבְתֶּם לִפְנֵי יִקְנֹק אִישׁ מַחְתּוֹתוֹ חֲמִשִּׁים וּמְאַתָּים מַחְתּוֹת וְאֶתְּךָ וְאֶהֱרֹן אִישׁ מַחְתּוֹתוֹ: (יח) וַיִּקְחוּ אִישׁ מַחְתּוֹתוֹ וַיִּתְּנוּ עֲלֵיהֶם אֵשׁ וְשִׂימוּ עֲלֵיהֶם קִטְרֹת וַיַּעֲמְדוּ פֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד וּמֹשֶׁה וְאֶהֱרֹן: (יט) וַיִּקְהַל עֲלֵיהֶם קָרַח אֶת כָּל הָעֵדָה אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וַיֵּרָא כְבוֹד יִקְנֹק אֶל כָּל הָעֵדָה: פ

~ תפילת משה ~

(כ) וַיְדַבֵּר יִקְנֹק אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֶהֱרֹן לֵאמֹר: (כא) הִבְדַּלְתֵּנוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת וְאָכְלָה אֶתְּכֶם כְּרִגְעָה: (כב) וַיִּפְּלוּ עַל פְּנֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ אֶל אֱלֹהֵי הַרוּחֹת לְכָל בָּשָׂר הָאִישׁ אֶחָד יִחְטָא וְעַל כָּל הָעֵדָה תִּקְרָא: פ

~ חזרה לקבוצה שניה: פתיחת הארץ ~

(כג) וַיְדַבֵּר יִקְנֹק אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: (כד) דַּבֵּר אֶל הָעֵדָה לֵאמֹר הֲעֵלוּ מִסְבִּיב לְמִשְׁכַּן קָרַח דָּתָן וְאַבְיָהִים: (כה) וַיִּקַּם מֹשֶׁה וַיֵּלֶךְ אֶל דָּתָן וְאַבְיָהִים וַיִּלְכְּוּ אַחֲרָיו זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל: (כו) וַיְדַבֵּר אֶל הָעֵדָה לֵאמֹר סוּרוּ נָא מֵעַל אֹהֶל הָאֲנָשִׁים הַרְשָׁעִים וְאֶל תַּגְעוּ בְּכָל אֲשֶׁר לָהֶם פֶּן תִּסְפּוּ בְּכָל חַטָּאתֶם: (כז) וַיַּעַל מֵעַל מִשְׁכַּן קָרַח דָּתָן וְאַבְיָהִים מִסְבִּיב וְדָתָן וְאַבְיָהִים יָצְאוּ נֹצְבִים פֶּתַח אֹהֶל יִקְנֹק וּנְשִׂאֵיהֶם וּבְנֵיהֶם וְטַפָּם: (כח) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בְּזֹאת תִּדְעוּן כִּי יִקְנֹק שְׁלַחְנִי לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל הַמַּעֲשִׂים הָאֵלֶּה כִּי לֹא מִלְּבִי: (כט) אִם כְּמוֹת כָּל הָאָדָם יִמְתּוּן אֵלֶּה וּפְקַדְתָּ כָּל הָאָדָם יִפְקַד עֲלֵיהֶם לֹא יִקְנֹק שְׁלַחְנִי: (ל) וְאִם בְּרִיאָה יִבְרָא יִקְנֹק וּפְצִתָּה הָאָדָמָה אֶת פִּיהָ וּבִלְעָה אֶתְּךָ וְאֶת כָּל הַדְּבָרִים חַיִּים שְׂאֵלָה וַיִּדְעֶתֶם כִּי נִאֲצוּ הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֶת יִקְנֹק: (לא) וַיְהִי כְּכַלְתּוֹ לְדַבֵּר אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתִּבְקַע הָאָדָמָה אֲשֶׁר תַּחְתֵּיהֶם: (לב) וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ אֶת פִּיהָ וַתִּבְלַע אֶתְּךָ וְאֶת בְּתִיהֶם וְאֶת כָּל הָאָדָם אֲשֶׁר לְקָרַח וְאֶת כָּל הַרְכּוּשׁ: (לג) וַיִּרְדּוּ הֵם וְכָל אֲשֶׁר לָהֶם חַיִּים שְׂאֵלָה וַתִּכַּס עֲלֵיהֶם הָאָרֶץ וַיִּאֲבְדוּ מִתּוֹךְ הַקֵּהָל: (לד) וְכָל יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר סָבִיבֵיהֶם נָסוּ לְקִלְסֵם כִּי אָמְרוּ פֶּן תִּבְלַעֵנוּ הָאָרֶץ:

~ חזרה לקבוצה ראשונה: שרפת מקריבי הקטורת ~

(לה) וְאֵשׁ יִצָּהָה מֵאֵת יִקְנֹק וַתֹּאכַל אֶת הַחֲמִשִּׁים וּמְאַתָּים אִישׁ מִקְרִיבֵי הַקִּטְרֹת: פ

קבוצה ראשונה	קבוצה שנייה	מעורבים
250 איש	דתן ואבירם ועדתם	טענה
כהונה	מנהיגות	נגד
אהרון	משה	סיבה
"שיויון רוחני"	"הנהגה שכשלה"	מיקום
מחנה ראובן	אוהל מועד	עונש
נשרפו באש	נבלעו בארץ	

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף קי עמוד א

ואמר רבי יוחנן: קרח לא מן הבלועים ולא מן השרופין. לא מן הבלועין - דכתיב +במדבר ט"ז+ "ואת כל האדם אשר לקרח - ולא קרח, ולא מן השרופין - דכתיב +במדבר כ"ו+ "באכל האש את חמשים ומאתים איש" - ולא קרח. במתניתא תנא: קרח מן השרופין, ומן הבלועין. מן הבלועים - דכתיב +במדבר כ"ו+ "ותפתח הארץ את פיה ותבלע אתם ואת קרח", מן השרופין דכתיב +במדבר ט"ז+ "ואש יצאה מאת ה' ותאכל את החמשים ומאתים איש" וקרח בהדיהו.

במדבר פרק כו פסוק י

ותפתח הארץ את פיה ותבלע אתם ואת קרח במות העדה באכל האש את חמשים ומאתים איש ויהיו לגס:

~ מרכזי כח משוזרים ~

פסוקים	קבוצה	ענין
1-4	שניהם	הקדמה
5-11	ראשונה	תלונה על הכהונה
12-15	שניה	משה מזמין דתן ואבירם
16-19	ראשונה	נסיון הקטורת
20-34	שניה	משה מתפלל, פתיחת הארץ
35	ראשונה	שרפת מקריבי הקטרת

שמואל א פרק ג

(יא) ויאמר יקנוק אל שמואל הנה אנכי עשה דבר בישראל אשר כל שמעו תצלינה שתי אָזְנוֹ: (יב) ביום ההוא אקים אל עלי את כל אשר דברתי אל ביתו החל וכלה: (יג) והגדתי לו כי שפט אני את ביתו עד עולם בעון אשר ידע כי מקללים להם בניו ולא כהה בם: (יד) ולכן נשבעתי לבית עלי אם תתפטר עון בית עלי בזבח ובמנחה עד עולם:

(כ) וידע כל ישראל מן ועד באר שבע כי נאמן שמואל לנביא ליקנוק:

שמואל א פרק ז

(טו) וישפט שמואל את ישראל כל ימי חייו: (טז) והלך מדי שנה בשנה וסבב בית אל והגלגל והמצפה וישפט את ישראל את כל המקומות האלה: (יז) ותשבטו הרמתה כי שם ביתו ושם שפט את ישראל ויבן שם מזבח ליקנוק: פ

שמואל א פרק יב

(יג) ועתה הנה המלך אשר בחרתם אשר שאלתם והנה נתן יקנוק עליכם מלך: (יד) אם תיראו את יקנוק ועבדתם אותו ושמעתם בקלו ולא תמרו את פי יקנוק והיתם גם אתם וגם המלך אשר מלך עליכם אחר יקנוק אלהיכם: (טו) ואם לא תשמעו בקול יקנוק ומריתם את פי יקנוק והיתם יד יקנוק בכם ובאבותיכם:

ישעיהו (מב:ו) אני ה' קראתיך בצדק ואחזק בגידך ואצרך ואתנך לברית עם לאור גוים: - וה"אור" הוא התורה שתצא להם מציון (רד"ק).